

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק בתי המשפט (תיקון – מינוי נשיא וסגן נשיא), התשס"ז-2007

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

מטרת החוק לקבוע קדנציה אחת לכהונת נשיאים וסגני נשיא בבתי המשפט הכלליים. כיום, הקדנציות מוסדרות באופן חלקי ובלתי אחיד בבתי המשפט השונים ובערכאות השונות. יתר על כן, גם במקרים בהם מוסדרות קדנציות לתפקידים מסוימים, נהוג לבצע מינויים חוזרים, כך שבפועל, לעתים קרובות, שופט אשר מונה לכהונת נשיא בית משפט או סגן נשיא, מכהן בתפקיד זה עד גיל פרישה או עד למינויו לערכאה גבוהה יותר. כדי להגביר את אי התלות בגורם הממנה, וכן כדי לאפשר רענון השורות באיוש המשרות האמורות, מוצע, אפוא, להגביל את אפשרות המינוי למשרות אלה לקדנציה אחת בלבד. בד בבד, מוצע להאריך את תקופת הכהונה (ככל שזו מוגבלת) לשבע שנים. קדנציה של שבע שנים ללא אפשרות מינוי נוסף נהוגה היום לתפקיד נשיא המדינה ומבקר המדינה.

ג. עיקרי החוק המוצע

החוק המוצע כולל תיקונים אלה לחוק בתי המשפט: הסדרת קדנציה אחת של שבע שנים, שאינה ניתנת להארכה; מגבלה על מינוי לכהונת נשיא או סגן נשיא של בית משפט למי שמפאת גילו לא יוכל לכהן בתפקיד שלוש שנים לפחות; קביעה בדבר מעמדו כאב בית דין של מי שכהן כנשיא או כסגן נשיא ושב לכהן כשופט מן המניין. כמו כן, מוצע לקבוע הסדר מקביל גם בבתי הדין לעבודה. בעקבות המלצות ועדת בראשות השופט (בדימוס) יצחק זמיר, מוצע גם להתאים את התארים של נושאי המשרה בבתי הדין לעבודה לתארים המקובלים בבתי המשפט הכלליים (נשיא וסגן נשיא במקום שופט ראשי וסגן שופט ראשי).

כמו כן, נקבעו הוראות מעבר, שנועדו למנוע פגיעה במי שכבר מונה לתפקיד: הוראות החוק המוצע לא יחולו על נשיא ביהמ"ש העליון, המשנה לו, נשיא בית הדין הארצי לעבודה וסגנו שכהנו ביום 1.1.07. לגביהם כלל לא היתה קבועה עד עתה קדנציה. אשר לנשיאים וסגני נשיא בבתי הדין לעבודה – גם לגביהם כלל לא היתה קבועה עד היום קדנציה בחוק, ויש מקום להשוות את מעמדם למעמד הנשיאים וסגני הנשיא של בתי המשפט הכלליים. אשר על כן, מוצע לראותם כמי שהתמנו לקדנציה של שבע שנים ביום תחילתו של החוק. אשר לנשיאים וסגני נשיא בית המשפט – מי שמכהן במסגרת הקדנציה הראשונה, יראו את מינויו כאילו היה לתקופה של שמונה שנים (במקום ארבע) וכך הוא יזכה, למעשה, לקדנציה נוספת על פי המשטר הישן. מי שמכהן במסגרת הקדנציה השנייה או למעלה מכך, תהיה תקופת כהונתו הנוכחית בת שבע שנים (במקום ארבע), וכך יזכה לכהן בתפקידו שנתיים נוספות. נשיאים וסגני נשיא שכהנו ביום 1.1.07, ומונו שוב לאותו תפקיד בין מועד זה לבין מועד תחילתו של החוק, יכהנו עד לתום התקופה שנקבע במינוי האחרון או עד ליום 1.3.09, לפי המאוחר. בסיום הקדנציות שנקבעו בהוראות המעבר, לא ניתן יהיה לשוב למנות את בעלי התפקידים לתקופת כהונה נוספת באותו תפקיד.

ד. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

יתוקנו סעיפים 8, 9, 28, 39 ו-50 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984; יתוקן סעיף 26 לפקודת התעבורה; יתוקנו סעיפים 5, 6, 7, 19 ו-31 לחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969; יתוקן סעיף 2 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995; יתוקן סעיף 3 לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000.

ה. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה על תקנים במשרדי הממשלה

אין השפעה ישירה.

ו. להלן נוסח החוק המוצע:

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון – מינוי נשיא וסגן נשיא), התשס"ז-2007

תיקון סעיף 8 1. בסעיף 8 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984¹ (להלן – החוק העיקרי), האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:

"(ב) מינוי כאמור בסעיף קטן (א) יהיה לתקופת כהונה של שבע שנים, ולא ניתן לשוב ולמנות מי שכיהן כאמור לתקופת כהונה נוספת.

(ג) לא יתמנה כנשיא בית המשפט העליון או כמשנה לנשיא בית המשפט העליון מי שמפאת גילו לא יוכל לכהן בתפקיד זה שלוש שנים לפחות."

תיקון סעיף 9 2. בסעיף 9 לחוק העיקרי, במקום סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יבוא:

"(ב) מינוי כאמור בסעיף קטן (א) יהיה לתקופת כהונה של שבע שנים, ולא ניתן לשוב ולמנות מי שכיהן כאמור לתקופת כהונה נוספת בבית משפט של אותה דרגה בה כיהן.

(ג) לא יתמנה כנשיא או כסגן נשיא של בית משפט מי שמפאת גילו לא יוכל לכהן בתפקיד זה שלוש שנים לפחות."

תיקון סעיף 28 3. בסעיף 28 לחוק העיקרי –

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) אב-בית-הדין בבית המשפט העליון יהיה הראשון מבין אלה, היושב בדין:

(1) נשיא בית המשפט העליון;

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

- (2) המשנה לנשיא בית המשפט העליון ;
- (3) נשיא בית המשפט העליון לשעבר, ואם שני נשיאים לשעבר ביניהם – הותיק שבהם ;
- (4) המשנה לנשיא בית המשפט העליון לשעבר, ואם שני משנים לנשיא לשעבר ביניהם – הותיק שבהם ;
- (5) הותיק שבשופטים.

(2) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "ובין בעלי ותק שווה יהיה אב-בית-הדין הקשיש שבשופטים.

תיקון סעיף 39 4. בסעיף 39 לחוק העיקרי –

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) אב-בית-הדין בבית משפט מחוזי הדין בשלושה, יהיה הראשון מבין אלה, היושב בדין :

- (1) נשיא בית המשפט המחוזי ;
- (2) סגן נשיא בית המשפט המחוזי, ואם שני סגני נשיא ביניהם – הותיק שבהם ;
- (3) נשיא בית המשפט המחוזי לשעבר, ואם שני נשיאים לשעבר ביניהם – הותיק שבהם ;
- (4) סגן נשיא בית המשפט המחוזי לשעבר, ואם שני סגני נשיא ביניהם – הותיק שבהם ;
- (5) הותיק שבשופטים.

(2) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "ובין בעלי ותק שווה יהיה אב-בית-הדין הקשיש שבשופטים.

תיקון סעיף 50 5. בסעיף 50 לחוק העיקרי –

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) אב-בית-הדין בבית משפט שלום הדין בשלושה, יהיה הראשון מבין אלה, היושב בדין :

- (1) נשיא בית משפט שלום ;
- (2) סגן נשיא בית משפט שלום, ואם שני סגני נשיא ביניהם – הותיק שבהם ;
- (3) נשיא בית משפט שלום לשעבר, ואם שני נשיאים לשעבר ביניהם – הותיק שבהם ;

(4) סגן נשיא בית משפט שלום לשעבר, ואם שני סגני נשיא לשעבר ביניהם – הותיק שבהם;

(5) הותיק שבשופטים.

(2) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "ובין בעלי ותק שווה יהיה אב-בית-הדין הקשיש שבשופטים.

6. בסעיף 26(ג) לפקודת התעבורה², בסופו יבוא:

"על מינוי כאמור יחולו הוראות סעיף 9 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984³."

7. תיקון חוק בית הדין לעבודה – בחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969⁴ (בחוק זה – חוק בית הדין לעבודה) –

(1) בסעיף 5, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) מינוי כאמור בסעיף קטן (א) יהיה לתקופת כהונה של שבע שנים, ולא ניתן לשוב ולמנות מי שכיהן כאמור לתקופת כהונה נוספת.

(ד) לא יתמנה כנשיא בית הדין הארצי או כסגן נשיא של בית הדין הארצי מי שמפאת גילו לא יוכל לכהן בתפקיד שלוש שנים לפחות."

(2) במקום סעיף 6 יבוא:

"נשיא בית הדין האזורי וסגנו (א) נשיאים וסגני נשיאים של בתי דין אזוריים יתמנו בידי שר המשפטים ושר התעשייה, המסחר והתעסוקה, בהסכמת נשיא בית הדין הארצי לעבודה, מקרב השופטים של בית הדין האזורי.

(ב) מינוי כאמור בסעיף קטן (א) יהיה לתקופת כהונה של שבע שנים, ולא ניתן לשוב ולמנות מי שכיהן כאמור לתקופת כהונה נוספת בבית דין אזורי.

(ג) לא יתמנה כנשיא בית הדין אזורי או כסגן נשיא של בית דין אזורי מי שמפאת גילו לא יוכל לכהן בתפקיד שלוש שנים לפחות."

² דיני מ"י התשכ"א, עמ' 173.

³ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

⁴ ס"ח התשכ"ט, עמ' 70.

- (3) בסעיף 7, במקום "שופט ראשי" יבוא "נשיא בית דין אזורי".
- (4) בסעיף 19, במקום "השופט הראשי" יבוא "נשיא בית הדין האזורי".
- (5) בסעיף 31(ו), במקום "שופט ראשי בבית דין אזורי" יבוא "נשיא בית דין אזורי".
8. תיקון חוק בית המשפט לעניני משפחה
בסעיף 2(ב) לחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995⁵ (בחוק זה – חוק בית המשפט לעניני משפחה), בסופו יבוא:
"על מינוי סגן נשיא לעניני משפחה יחולו הוראות סעיף 9 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984⁶."
9. תיקון חוק בתי משפט לענינים מינהליים
בסעיף 3(ג) לחוק בתי משפט לענינים מינהליים, התש"ס-2000⁷ (בחוק זה – חוק בתי המשפט לענינים מינהליים), בסופו יבוא:
"על מינוי סגן הנשיא יחולו הוראות סעיף 9 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984⁸."
10. הוראות מעבר
(א) הוראות סעיפים 8(ב) ו-1(ג) לחוק העיקרי, כנוסחם בסעיף 1 לחוק זה, והוראות סעיפים 5(ג) ו-1(ד) לחוק בית הדין לעבודה, כנוסחם בסעיף 7(1) לחוק זה, לא יחולו על מי שכיהן ערב תחילתו של חוק זה כנשיא בית המשפט העליון, כמשנה לנשיא בית המשפט העליון, כנשיא בית הדין הארצי לעבודה או כסגן נשיא בית הדין הארצי לעבודה, לפי הענין.
(ב) מי שכיהן ביום י"א בטבת התשס"ז (1 בינואר 2007) (להלן – היום הקובע) כנשיא או סגן נשיא בבית משפט מחוזי או בבית משפט שלום, יחולו לענין מינויו ותקופת כהונתו ההוראות כמפורט להלן, לפי הענין:
(1) לענין מי שמונה לראשונה לתפקיד האמור לא יותר מארבע שנים לפני היום הקובע – יראו אותו כמי שמונה לתקופת כהונה של שמונה שנים, ולא ניתן לשוב ולמנותו לתקופת כהונה נוספת;
(2) לענין מי שמונה לראשונה לתפקיד האמור יותר מארבע שנים לפני היום הקובע – יראו אותו כמי שמונה לתקופת

⁵ ס"ח התשנ"א, עמ' 393.

⁶ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

⁷ ס"ח התש"ס, עמ' 190.

⁸ ס"ח התשמ"ד, עמ' 190.

כהונה של שש שנים, ולא ניתן לשוב ולמנותו לתקופת כהונה נוספת.

(ג) על אף האמור בסעיף-קטן (ב), מי שכיהן באחד התפקידים המנויים באותו סעיף-קטן ביום הקובע, ומונה שוב לאותו תפקיד בין היום הקובע לבין מועד תחילתו של חוק זה, יכהן עד תום תקופת הכהונה אליה מונה או עד ליום ה' באדר התשס"ט (1 במרץ 2009), לפי המאוחר, ולא ניתן לשוב ולמנותו לתקופת כהונה נוספת.

(ד) מי שכיהן ערב תחילתו של חוק זה כשופט ראשי או כסגן שופט ראשי בבית דין אזורי לעבודה, תוארו יהיה "נשיא" או "סגן נשיא", לפי הענין, בהתאם להוראות סעיף 6(א) לחוק בית הדין לעבודה, כנוסחו בסעיף 7(2) לחוק זה, ויראו אותו כאילו מונה לתפקידו לפי 5(ג) לחוק בית הדין לעבודה, כנוסחו בסעיף 7(1) לחוק זה, ביום תחילתו של חוק זה.